

ROJAKI in ROJAKINJE! V NEDELJO 9. AVGUSTA 1942, ob 4 uri popoldne, se bo vršila v dvorani "XX. Setiembre", ulica ALSINA 2832 (blizu Plaza Once) prireditve "Slovenskega doma", katere polovica čistega dobička bo za jugoslovanske vojne vjetnike. Vaša krvna in človečanska dolžnost je, da to prireditve posetite! Spomnite se torej naših trpečih vojnih vjetnikov in pomagajte jim!

SLOVENSKI LIST

CORREO ARGENTINO
TARIFA REDUCIDA
Concesión 1551
Dirección y Administración: GRAL.
CESAR DIAZ 1657, U. T. 59 - 3667 -
Bs. Aires.

Periódico de la Colectividad Yugoslava

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 032878.

NAROCNINA:

Za vse ameriške države in za
celo leto \$ arg. 7.—; za pol
leta \$ arg. 4.—

AÑO (Leto) XIII.

BUENOS AIRES, 31 DE JULIO (JULIJA) DE 1942

Núm. (Štev.) 28

ITALIJANSKA TOLOVAJSTVA NAD NAŠIM NARODOM

PO ZGLEDU SVOJIH NACISTIČNIH PAJDAŠEV SO TUDI ITALIJANCI ZACELI VNICEVATI CELE VASI PO ISTRI IN V SLOVENIJI — STRELJANJE NEDOLŽNIH LJUDI — LJUBLJANA NAROPANA Z VOJASTVOM

Jugoslovanska vlada v Londonu je prejela poročilo o sistematičnem preganjanju našega življa s strani Italijanov, ki so začeli uporabljati vprav zverska sredstva za zatiranje odpora in za čimprejšnjo italijanizacijo zasedenih jugoslovanskih krajev. S prav posebno podivjanostjo postopajo Italijani v onem delu okolice mesta Reke, ki je bil prej pripadal Jugoslaviji in ki ga je Pavelić "odstopil" Italiji. Takoj po okupaciji so Italijani internirali veliko Hrvatov. Precejšnje število Hrvatov, ki so vedeli, kakšno je življenje v italijanskih koncentracijskih taboriščih, so pobegnili v gozdove ter se priključili kmetom, ki se od začetka okupacije bore proti Italijanom v hribih. Zaradi tega oboroženega odpora, ki traja že več ko leto dni, se Italijani okrutno masakujejo nad hrvaškim civilnim prebivalstvom v okolici Reke, pa tudi drugod v Istri.

Tako so 6. junija italijanske čete obkrožile vasi Sveti Matija, Mladenčiči, Blažiči, Jurdani, Široki, Široki, Marčelje, Glavico in Saršone. Prijeli so 37 oseb in dva moška takoj ustrelili ter njune hiše zažgali. Tudi po drugih vaseh so Italijani izvršili mnogo aretacij, zaplenili imetje in oplenili hiše. Istega dne so Italijani pri Kastvu ustrelili 12 oseb in za-

palili 20 hiš. V Bistrici so ustrelili 80 Slovencev, popolnoma vpepelili šest vasi in prebivalce deportirali. Ta ubojstva "opravičujejo" s trditvijo, da so bili tam v bližini ubiti trije italijanski oficirji.

Ta italijanska tolovajstva se vrše po premišljenem načrtu rimske vlade, ki hoče zasedene kraje čimprej poitalijančiti. Zato morajo izgniti slovenske in hrvaške vasi, ki se zaradi narodne zavednosti njihovih prebivalcev upirajo nasilni italijanizaciji. Podobna zverinska tolovajstva vrše nacisti nad civilnim prebivalstvom v drugih krajih Jugoslavije.

V zasedenem delu Slovenije so Italijani zaplenili 250 kmetij in vničili 15 vasi. Prebivalce so deportirali in jim dali samo pol ure časa za to, da so se pripravili. Nekoliko kmetov, ki so jih hoteli pokoriti, marveč so se zabarikadirali v svojih hišah, je našlo strahovito smrt v plamenih, ker so Italijani hiše zapalili.

V Ljubljani se Italijani ne čutijo preveč varne. V tem mestu, ki šteje 60.000 prebivalcev (brez onih predmestij, ki so jih zasedli Nemci), imajo Italijani 70.000 mož posadke, tako da pride na vsakega Ljubljančana več ko en italijanski vojak.

V poslednjem času postaja čimdalje bolj učinkovita tudi kitajska aviacija, ki ima mnoge tisoče svojih fantov na večbah v Ameriki in so v zadnjem času že začeli aktivno napadati in z uspehom.

Boji v Afriki

Rommel je menda sedaj ustavil svoj zmagovalni pohod. Angleži so se ustalili v dobrem položaju, iz katerega nadlegujejo osiše. Najvažnejši činitelj angleške nadvlade na afriški fronti je aviacija, ki je močnejša kot nemško-italijanska. Tako nadlegujejo neprestano Tobruk in Bengasi. Marsa Matruh pa je pod stalnim ognjem z zraka in večkrat tudi z morja. Tudi transporti v Sredozemlju so v vedni nevarnosti in pošljejo vsak dan kako ladjo pod vodo.

Angleži so tudi ujeli 6000 mož nemško-italijanske vojske. Tako da je Rommelov položaj malo ugoden. Nemški račun v Egiptu je torej spodletel in zato se zdi, da sedaj pripravljajo napad na Sirijo, če bi se dalo iz one strani priti do Kavkaz.

Bodoči nemški policaji

Hitler nima več zaupanja v poštenje svojega naroda. Samo polnokrvni nacisti, to je mladina, ki je izšla iz nacističnih šol in se vzgojila brez "starih človekoljubnih predsodkov", bo zmogla vzdržati red v veliki povojni Nemčiji, v kateri bo

poleg notranje združenega naroda tudi drugih elementov, ki ne bodo prijazno razpoloženi proti Rajhu. Tudi v notranjosti Nemčije bo treba zanesljivih ljudi, katere bo mogla dati samo Hitlerjevska mladina.

Iz poročil, ki nam povedo, kaj so ti bodoči policaji Hitlerjevi počenjali po naših krajih lahko vemo, kakšne manire bodo imeli s svojimi so-rojaki in še grše seveda s svojimi "sužnji". Toda ni naš strah, kaj bo tedaj... Saj o tem ni dvoma, da se bo vsa zgradba Hitlerjevih načrtov zrušila v nič, radi tolikih krivic in nasilstev, ki so jih že nakopičili in pa seveda, ker jim bo navalne sile zmanjkalo preje kot bodo dosegli svoj cilj. Kar je bridko je sedanja nesreča, ki tare tako okrutno naše trpeče rojake in vse druge narode, ki jih drže zasužnjene.

Promet v Nemčiji

V Berlinu je na vseh železniških postajah stroga kontrola in osebni vlaki sploh ne vozijo več, ker potrebujejo vlake za druge namene. Kakšni so ti nameni, si lahko mislimo, ker vemo, da je na ruskem bojišču silno število ranjenecov, s katerimi so napolnjeni že vsi kraji na Poljskem, Češkem in v Avstriji, pa je še premalo postelj.

Da je vse tako strogo zastraženo, ima pa svoj vzrok tudi v brezkončnih sabotajskih dejanjih. Saj je poveljnik Gestapa izdal oglas na Berlinu, da naj pomagajo policiji pri delu proti tem nevarnim osebam, ki "vsako noč zažigajo velike stanovanjske hiše"... Za prazen nič pa ne obeta nagrade 2 milijonov mark v gotovini tistim, ki bi pomagali izslediti storilce.

Druga fronta

Ves svet pričakuje, kdaj se bo odprla. Tudi naš Draža Mihajlovič je oni dan poslal poziv zveznemu vodstvu, da naj začne. Beneš je tudi klical po njej. Tudi Rusi so jo že ponovno zahtevali. V Ameriki in na Angleškem se vrše velike manifestacije z zahtevo po drugi fronti.

Nemci so zelo v skrbeh, kdaj bo in kje bo. Zato so pa izumili novo zvijačo, kako potolažiti svoje prijatelje, ki so v resnih skrbeh. Da bi prepričali javno mnenje, da ni nevarnosti, so javili v Nemčiji, da je šel sam Vorošilov na Angleško, prosti otvoritev druge fronte. S tem hočejo reči, da je Rusija obupala — a kljub temu je iz njihovih vojnih poročil razvidno, da ne gre po željah in načrtih.

Japonci na Aleutskih otokih

Od južnega konca ruske Kamčatke do ameriške Aljaskе v severnem delu Pacifika, se vleče 3000 km dolga veriga Aleutskih otokov. Na zemljevidih so bili pač označeni in mimogrede smo se v šoli učili ime teh otokov, toda nihče ni nikoli polagal važnosti na samotne otoke v mrzlem severnem morju. Neka domneva pravi, da so po tej poti prišli prvi ljudje v Ameriko iz Azije, druga domneva pravi, da so ti otoki ostanki velike celine, ki se je v morje potopila.

V vojnem času pa se za znanstvene teorije malo zanima, pač pa velja strateški pomen kraja in otoka. Ti otoki so bili last Amerike. Na večjih otokih, ki leže blizu Aljaski so Amerikanci poskrbeli za kolonizacijo in tudi za obrambo. Nekako v sredi verige stoji vtrjeni Duch Harbour, kjer so Japonci napravili poskus napada, pa so bili poraženi v tisti morski bitki. Brezpomembni so se menda zdeli Ameriki trije naj-

bolj zapadni otoki, ki so pa Japoncem najbližnji in tudi Rusiji najbolj blizu. To so: Kiska, Agattu in Attu. Nepričakovano so Japonci zasedli te samotne otoke in se ugnedili na njih. Četudi zanje to nima posebne pomena, je za Ameriko in Rusijo vendarle neprijetna ovira v prometu med obema državama, ker leže ti otoki ravno na morski poti iz San Francisca v Vladivostok.

POLOŽAJ NA RUSKI FRONTI

RUSI SE KRČEVITO BORE Z NEMŠKO VOJSKO, KI IMA VELIKO PREMOČ TER SE JI JE POSREČILO PREKORACITI DON, ZAVZETI ROSTOV IN POTISNITI RDEČO VOJSKO NA VEČ MESTIH PROTI VZHODU — TAKOZVANA "DRUGA FRONTA" SE ZMEROM PREDMET RAZPRAV

Položaj na južnem delu rusko-nemške fronte je resen. Nacistični vojski, kateri poveljuje maršal von Bock, se je posrečilo na več mestih prekoračiti Don in po strahovitih bojih, ki so trajali več dni in tekom katerih so se Rusi borili kakor levi za vsako posamezno hišo, je zasedla tudi Rostov. Tu je nemško vojno vodstvo brž privedlo ojačenja v boj in tako omogočilo prodiranje ob železniški progi proti Bakuju in Kubanskim stepam. V Moskvi opozarjajo, da je Kavkaz v nevarnosti in pozivajo ves narod, naj do skrajnosti napne vse svoje sile, da zadrži vpadnika.

Druga močna kolona nemške vojske je izvojevala prehod čez Don pri Cimljanskaji in prodira proti železniški progi, ki veže Krasnodar s Stalingradom. Proti temu važnemu središču pritiska še tretja kolona von Bockove armade.

Rusi dobivajo ojačenja in prizadevajo nemški vojski strahovite zgnbe. Tolažilno je, da se je Timošenku posrečilo v redu umakniti vojsko brez prevelikih zgub in s tem prekrizati račune Nemcem, ki so si prizadevali, da bi Timošenkov vojsko razkosali na več delov, jih obkrožili in potem vničili.

Spričo položaja na ruskem jugu se spet mnogo piše in govori o takozvani "drugi fronti". V Londonu je ogromno zborovanje, na katerem je

bilo čez 60.000 oseb, zahtevalo, da se druga fronta takoj otvori, tudi če bi to pomenilo nevarnost, da Nemci izvrše napad na angleške otoke. Velik del angleškega javnega mnenja zagovarja potrebo, da zavzamejo nekaj nekaj ugrenevo v pomoč Rusiji, so pa tudi previdnejši, ki opozarjajo, da bi ponesrečen poskus invazije samo škodil tako ruski kakor vsej zavezniški stvari sploh. Tisti, ki v tej zadevi odločajo, odgovorni možje v Londonu in Washingtonu, molče, kakor je seveda povsem naravno. Pred sovražnikom ne bodo razlagali, ali bodo, ali ne bodo, otvorili drugo fronto in kdaj mislijo, ali ne mislijo, to stori.

Nezadovoljstvo, ki se pojavlja v nekaterih krogih v zvezi z zavlačevanjem te zadeve, skuša spretno izkoriščati totalitarna propaganda, katere namen je sejati nezaupanje v demokratičen taborn. Nepravidnega človeka ta nacistična propaganda kmalu dobi v svoje mreže, ki so spleteno iz skrbno sestavljenih laži. Nikar ji ne nasedajmo, marveč se zavedajmo, da so v Moskvi, Londonu in Washingtonu veliko bolje poučeni o položaju, potrebah in možnostih vseh front na svetu nego mi in da ni doslej iz odgovornih ruskih ust prišla niti ena sama beseda kakšnega očitka na račun zavezniških držav. Pozor, torej, na nacistično propagando!

Brazilski ultimat

Značaj ultimata ima brazilska poslanica Nemčiji, kjer so aretirali nekatere Brazilce, ki so živeli v zasedenem delu Francije. Pred mesecem so namreč brazilske oblasti stopile na prste petokolonce, ki so prav vidno ogrožali notranji mir dežele. V represalijo zato so Nemci aretirali Brazilce v Franciji, nakar je Brazil zahteval takojšno oprostitev svojih državljanov, sicer bo izvajal posledice, katerih seveda niso pojasnili, a katere so označene v neki tajni klavzuli medsebojnega dogovora. Nobenega dvoma ni, da za Nemce ne bo koristno, če zaplenijo stotisočnem Nemcev v Brazilu njihovo imetje...

Mussolini je bil v Afriki

Prve tedne meseca julija se je ba je mudil Mussolini v Afriki. Najbrže je menil, da bo prisostvovala triumfalnemu pohodu v Aleksandrijo. Načrti se niso obnesli. Pa je vendar

le imel srečo, da se mu ni kaj nevskečnega zgodilo; kaj takega kar je zadelo njegovega brivca in kuharja. Angleži so namreč zbili na tla en avijon Mussolinijevega spremstva, v katerem sta potovala ti dve "odlični italijanski osebnosti".

NEMCIJA IN JAPONSKA

Dognali so, da kljub velikanski razdalji 17.000 km, ki loči obe območji osiše je uspelo nekaterim ladjam, da so pripeljale v Nemčijo nekatere japonske produkte, zlasti prepotrebni kaučuk. Ladja je morala napraviti pot iz Indijskega Oceana do Francije okrog Afrike brez pristanka — če nimajo kake tajne postojanke kje v portugalski Afriki in najbrže tudi na Portugalskem.

Iz Rima v Tokio pa je šel tja in nazaj v 26.000 km dolgem poletu italijanski pilot Moscatelli, ki je preletel Atlantik že 20 krat. Namen poleta je bil najbrže važnejši kot to, kar je povedalo italijansko poročilo, ki pravi "da je nesel Japoncem italijanske in nemške pozdrave".

Kitajci in Japonci v vojski

Japonci so ponosni na svoje uspehe, ki so jih dosegli s svojo bliskovito vojno. Toda njihov zalet je že vidno pojenjal in je vsak čas bliže trenutek, ko ne bodo mogli več naprej, temveč bodo začeli nazaj. Pretekli teden so spet napravili en korak naprej, to je na otoku Nova Guinea, kjer so izkrcali v Buni 2500 mož. Toda nikakor se ne drznejo naskočiti Avstralije, ki je pa seveda vsak dan bolj pripravljena.

Med tem se pa z varljivo srečo nadaljuje boj na Kitajskem. Japonci nimajo tolike armade na razpolago, da bi začeli izdatno akcije na vseh straneh, kjer se vrše vojne operacije. Kljub temu, da so pretrgali Kitajski glavno dovozno pot čez Birma, se vozijo se vedno glavne vojne potrebščine na Kitajsko, deloma skozi Mongolijo iz Perzije čez Rusijo, deloma pa tudi po zračni poti.

Čeprav so Kitajci slabše oboroženi, so za Japonce nezmagljiv nasprotnik, ker imajo neizčrpne sile človeškega materijala. Pod orožjem v strelskih jarkih je danes 5 milijonov Kitajcev, ki vedo, da se bore za svobodo svoje domovine in Kitajci so junaki, kadar gre za dom. Poleg teh 300 divizij pa dela Japoncem še več preglavice 200.000 četnikov in 600.000 mož izredne vojske, katere naloga je ovirati japonsko gibanje v okupiranih krajih. Za vseni temi pa je še 15 milijonov mož, kateri so že pod orožjem v vojnih vezbah, deloma pa že izvežbani čakajo poklica.

Nizozemske Jude izseljujejo na Poljsko

Iz Zürich je prišlo poročilo, da nemške oblasti izseljujejo nizozemske Jude v vzhodno Poljsko in na Rusko. 60.000 Judov je zadela ta sodba. Vsak da njih natovori na živinske vagona po 600 in odpeljejo v označene kraje.

BALKANSKI NEMSKI NAČRTI

Poročila govore o premikanju nemških čet proti Bolgariji. Skozi Solun gredo vojne stvari v Afriko. Toda zadnji čas so tok vlakov krenili proti Sofiji. Turki so v skrbeh, da se nekaj pripravlja. 15 divizij pa je na straži ob železnici, ki teče po jugoslovanskih tleh, kjer jih ogroža Mihajlovič.

Mornarji iz "Graf Spee"

Od 1044 mož nemške oklopnice "Graf Spee", ki so bili internirani v Argentini je pobegnulo 130 mož, med njimi 23 častnikov. Med tem, ko so jih nastanili po raznih krajih, deloma v Mendozi, Cordobi, otoku Martín García, se je nekaterim posrečilo izmuzniti se. Sodiijo, da so nekateri teh beguncev prišli na nemške podmornice in sedaj pomagajo potapljalci ladje po Atlantiku. Anglija in Amerika zahtevata pojasnilo, kako se je to zgodilo. Prav to je tudi eden izmed vzrokov, da so odnosaji med Argentino in zvezni državami postali nekoliko napeti.

Potrebščine za naše vojne vjetnike po- novno odposlane

V torek 28. julija je bilo ponovno poslanih 35.000 zavojev raznih potrebščin za naše vojne vjetnike, ki se nahajajo v nemških in italijanskih taboriščih.

Posiljka je bila odposlana na španskem potniškem parniku "Cabo de Buena Esperanza". V Lizboni bodo zavoje odpravili do Zeneve, od koder bodo potom Mednarodnega Rdečega Kriza odposlani dalje v taborišča, kjer se nahajajo jugoslovanski vjetniki.

Zavoji so vsebovali enake stvari kot zadnjič, namreč: meso, konzerve, čokolado, mleko, jajca, testenine, milo, sladkor in tobak, katerih čista skupna teža je bila 131.775 kg in je znašala vrednost s stroški vred 315.960 pesov.

To vsoto so prispevali naši tukajšnji izseljenci in naša vlada v Londonu.

Dragi rojaki in rojakinje! Ko citate to sporočilo, ali se ne vprašate "jaz pa nisem še ničesar dal ali dala." Pomnite, da se pripravljate že spet nova pošiljka, glejte, da boste sedaj storili svojo človečansko in narodno dolžnost.

TRGOVINA JESTVIN "Bela Ljubljana"

IVAN MOČNIK

Sapaleri 2700 na Paternalu
U. T. 59 - 0467

OBLETNICA

Republika Perú je praznovala 28. julija 121 obletnico osamosvojitve. Tudi v Buenos Airesu so Peruanci praznovali ta svoj narodni praznik.

ZOPET "VICTORIA"

Mnogo prahu je že vzdignila zadeva s parnikom "Victoria", katerega so Nemci torpedirali v začetku maja. Amerikanci so ladjo rešili potopitve in so jo popravili. Sedaj so pa nekaj novega povedali. Obstoja namreč neka klavzula, da Amerika lahko zahteva nazaj ladje, katere so bile v Ameriki zgrajene. Tako se je zgodilo, da so "Victoriji" zamenjali argentinsko zastavo za severnoameriško. Seveda dobi Argentina zato odgovarjajočo odškodnino. V Argentini je to dvignilo mnogo protestov, toda zunanji minister je odredil, da naj pustijo na miru to stvar ljudje, ki politike ne razumejo.

Argentina je pa med tem spet v trgovskih pogajanjih, da kupi 3 ladje, 2 švedski in še eno drugo.

"RIO SEGUNDO"

To argentinsko ladjo, ki je naselila pri urugvajski obali, bodo počasi vendarle rešili. Sedaj so iz nato-vorjene ladje že dvignili trgovsko blago, ki ga je vozila.

V BOLNICI MUÑIZ

V bolnici Muñiz leži 37 letni Jože Rolih iz Bača pri Knežaku. Pred letom že je obolel, pa si je opomogel. Sedaj je pa spet na bolniški postelji in opozarjamo znanee, da naj ga kaj obiščejo. Je v sobi 22, postelja 1. Čas obiskov je: nedelja in četrtek od 13—15 ure.

SMRTNA KOSA

Naš rojak Anton Rijavec je legel v rani grob. Doma je bil iz Bače v Gorici. Poln lepih nad je prišel v Argentino, toda zdravje mu je slabo služilo. V Cordobi se je opomogel in spet nadaljeval delo, toda pred tedni je oslabil. V bolnici so mu bili še kratki dnevi odmerjeni. 28. julija pa je ugasnil, star 35 let. Bil je blag mož.

Na zadnjem potu so ga spremlili mnogi rojaki. Pokopal ga je g. Janez.

Zapušča ženo in 4 letno hčerko.

Naj v miru počiva!

DEKLIŠKI KONGRES

V dneh od 20. do 23. avgusta se vrši v Buenos Airesu velik dekliški kongres, katerega pripravljajo mladenke raznih katoliških organizacij. Paznemu očesu gotovo ni ušlo, da se je pojavilo znatno število nekih novih znakov, ki jih nosijo v Buenos Airesu dekleta. Okrogli znak nosi na modrem polju rdeč plamen. Teh znakov je bilo razprodanih že nekaj desetisočev.

V zavesti velike naloge, katere je dana mladenkam, ki bodo jutri matere in katere naj odgoje rod, ki bo bolj plemenit kot sedanji, ki bo imel več čednosti, več požrtvovalne ljubezni, več izdelanega značaja, so se zavzele mladenke, da zberejo svoje tovarišice, ki žive le za zabavo in jim skušajo pokazati pravo pot k bodoči sreči, o kateri sanjajo.

Vodstvo priprav za ta kongres ima v rokah dekliška katoliška akcija. Z njo sodelujejo vse Marijine družbe, organizacije učiteljic in uradnic ter bolničark in še vse druge skupine kulturnih, socialnih in verskih dekliških združenj.

Prav je, da se tudi slovenska dekleta zanimajo za ta dogodek. Pozvedite v svojih bližnjih cerkvah po-

drobni program koristnih predavanj in zborovanj, da se seznanimi s plemenitimi nalogami, ki čakajo današnje mladenke, jutranje matere.

Glavni kongresni dan bo 23. avgusta, ko se bo vršila ob 9 uri sveta maša na tigu pred glavno pošto, nato pa zaključno zborovanje v stadionu Luna Park.

CVETNE IGRE

V mestu Mercedes se bodo vršile "cvetne igre" 10. oktobra. Originalna misel ima ta namen, da vzbudi zanimanje za zavetišče Divina Providencia. Razne ustanove, državne in privatne, časopisi in organizacije so razpisale 20 različnih nagrad za določeno snov, katero naj obdelajo pesniki in pisatelji nacionalni ali pa tudi tuji. Predložiti je spis v pet kopijah. Najboljša dela bodo nagrajena in čitana na slavnostnem festivalu 10. oktobra. Tež pisateljski tekmi so dali ime "Juegos florales".

Stanovanja Slovencev v srednjem veku in njihovi običaji

O kakšnih stanovanjskih hišah starih Slovanov ni govora. Grški zgodovinar Prokopij poroča, da so stari Slovani prebivali v revnih raztresenih kočah. Predstavljati si moramo te koče v obliki stožen ali kegla, ki je imel iz protja spleten in z ilovico ometen podstav, na katerem je slonela visoka koničasta slamnata streha. Ko so Slovenci prišli v sedanje alpske pokrajine, so sprejeli od Frankov lesene hiše, katerih obliko je bilo opaziti po mnogih krajih do koncem prejšnjega stoletja.

Najstarejša oblika teh lesenih stavb je bila hiša z enim samim prostorom, ki je služila hkratu za kuhinjo in bivališče ljudem. Nad njim se je dvigala slamnata streha z odprtino, ki je odvajala dim na prosto. Na te najpreprostejše koče nas spominjajo "dimnice", ki se še tu in tam nahajajo po južnem Stajerskem in Koroskem. Znatno korak k izpopolnitvi hišne stavbe je bil izvršen, ko so vežo z ognjiščem ločili od spalnice z leseno ali zidano steno. Kmalu so pridružili prostore tudi na drugi strani veže, (shramba, čumnata) in se je tako hiša razdelila na tri glavne dele, ki jih je skoraj povsod lahko spoznati. Srednji del hiše (veža ali lopa), v kateri se je prišlo neposredno iz dvorišča ali ceste, je služil za kuhinjo. Nad nizkim ognjiščem, ki je bilo navadno sredi veže ali pomaknjeno k steni, je visel na verigi bakren kotel, ki se je lahko spuščal višje ali nižje, kakor je bilo ravno treba. Stare veže niso imele stropa, temveč videti je bilo v njih neposredno slamnato streho, pod katero je viselo pozimi svinjsko meso in klobase, da so se prekadile in posušile. Tudi ni bilo dimnika, ampak dim si je poiskal izhoda, kjer je mogel, pri večnih durih in pri linah ali odprtinah podstrešja. Veža je bila nekdanj najpriprljivejše zbirališče v mrzlih jesenskih ali zimskih večerih. Tu se je zbrala družina okoli ognja; tu so se razgovarjali o dnevnem delu, prepe-

vali pesmi, pripovedovali si dnevne novice in pravljice. Izba (prednja hiša) je služila za stanovanje, obednico in spalnico. Najznačilnejši predmet je bila tu velika glinasta peč, ki je imela svoj prostor v kotu pri vratih. Da so bile že v srednjem veku peči v rabi, spoznamo iz urbarjev, ker so po njih številu odmerjali letno davščino v denarju.

Hišno opravilo si moramo misliti, da je bila v tedanji dobi kar najbolj preprosta. Gotovo takrat še ni bilo lepe javorjeve mize in klopi okoli nje, in za posteljo je služila na nizkem lesenem odru nastlana slama. Jedli so izprva na tleh iz lesenih ali glinastih posod. Za nasteljo jim je služil tudi mehek posušen mah, s katerim so zadelovali kote in špranje v izbi. Celo o škofovskem gradu v Loki čitamo, da so mu morali podložniki obložiti sobe z mahom. Hišna okna so bila navadno zelo majhna in so pri lesenih hišah ostala majhna do današnjega dne. Od 13. stoletja naprej so, kakor drugod po srednji Evropi, tudi po naših hišah vedno bolj gledali na udobnost. Ljudje so gledali na lepšo zunanjo obliko, ki se pozna še na mnogih domačih izdelkih: na skrinjah, stolih, kolovratih in posodi. Hiše so bile navadno postavljene s širino proti cesti, kamor je dvojno oken nudilo razgled; iz dveh drugih oken se je videlo na dvorišče. Hlev je izprva s hišo vred krila ena streha. Pozneje so bili hlevi ločeni od hiše in tako postavljeni, da s hišo in skednji in drugimi pritliklami tvorili zagrajen četverkot.

Pri hišah je bila dolgo le stena ob peči ali ognjišču zidana, vse drugo je bilo leseno. Celo po mestih so bile večinoma lesene, s slamo krite hiše. Ta nemški hišni tip zasledujemo lahko po vsem Stajerskem, Kranjskem in severnem delu Tolminskega. Po južnem delu Goriške, pa opazujemo italijanski vpliv na hišne stavbe. Tu so nastale kmalu na Krasu in po ostalem Primorskem zidane hiše s plitvo streho, ki so bile znotraj skoraj enako urejene, kakor njihove lesene vrstnice.

Dругih podatkov o ljudskem življenju v srednjem veku imamo le malo. V zvezi s tem, kar čitamo o ljubezni našega ljudstva do petja in godbe, je poročilo da so imeli Slovenci svoj narodni ples, ki so ga plesali ob enakomerni melodiji preproste dude ali meha s piščalkami (Dudelsack), ki se je dosedaj deloma ohranil le še med Čiči v Istri. Nemški pesnik Seifried Helbing pravi namreč v neki pesmi iz 13. stoletja ("der junge Luzidarius"): "Zu Kraine sind wir gebeten — das wir den windischen treten — nach der Blatterpfeifen" (Na Kranjskem so nas prosili, da plešemo slovenski ples, po taktu dude). Mlado ljudstvo je navadno rajalo pojoč v zboru okoli častiljeve lipe pred cerkvijo ali pred gradom, meščani so imeli na trgih svoja javna zabavišča. O ljubljancem zvezo iz starih zapiskov, da so se shajali ob vodnjaku na Starem trgu in se zabavali ob glasovih strun ter piščalk "s spoštljivim plesom". Celo pobožni kolin-

ski (kelmorajnski) romarji so napravili v tujem mestu "spoštljiv raj po vzgledu kralja Davida".

Značaj slovenskega ljudstva proti koncu srednjega veka je najbolj pogodil čedadski zgodovinar Mark Anton Nicoletti. Popisal je življenje patriarha Filipa d' Alençon (1381.—1387.) in se ob tej priliki spominja tudi njegovih slovenskih podložnikov. Njegove besede veljajo sicer neposredno o Tolmincih, vendar jih smemo splošno obrniti na tedanje slovensko ljudstvo. Poročilo se glasi tako: "Tolminci so preprosti in pobožni, svojim predstojnikom so pokorno vdani, združujejo se prepirov, vendar branijo z verno svojo čast in ne odpuste žalitve, ako niso dobili postavnega zadoščenja. Drže se z vso stanovitnostjo svojih navad, vedno se oblačijo v isto obleko in se ne ravnaajo po španski, nemški ali francoski modi, kakor se oblači vsa Italija. Žive se od živinoreje, ker imajo mnogo pašnikov, in od svojih poljskih pridelkov. Premožnejši so večidel skopi in zelo štedljivi ljudje tako doma, kakor proti tujcem, vendar se ob gotovih prilikah ne boje stroškov. Kadar se njihove hčere omože, jim dajo za doto nekaj glav živine in zraven še en "groš" (nekako 10 kron predvojne avstrijske veljave). Ali k temu dobi nevesta še mnogo darov od sorodnikov in svatov pri ženitovanju. Po bogati pojedinji, polni mastnih jedi, kakoršne ukazuje navada, se postavi na mizo velika pogača, kamor mečejo kmetje za stavo večje ali manjše svote denarja, kakor je kdo bolj ali manj premožen, ali pa se hoče kdo bolj izkazati. Tistega, ki je posebno radodaren navzoči pohvalijo z glasnim ploskanjem. V znamenju zmage v tej tekmi radodarnosti in ljubezni nesejo domov že omenjeni kruh. Tudi so zelo praznoverni in mnogo drže na vraže. Zato se nevesta v spremstvu žensk na eni strani in ženin s svojimi tovariši na drugi strani vračajo na ženinov dom v hitrem teku med vednim vpitjem, mahajo z golimi meči po zraku in kladijo veje z dreves in se ne poslužujejo navadne poti, ampak gredo kar čez polje in druge nenavadne kraje, kakor da bi hoteli prepričati zle duhove, ki bi utegnili škodovati zakonu. Imajo tudi navado v svojem jeziku na razne načine peti hvalne pesmi o Kristu, o svetnikih, o Matjažu, ogrskem kralju in drugih znamenitih junakih svojega naroda".

Tu imamo nekaj značilnih potez iz tedanjih ženitovanjskih običajev, med katerimi ima veliko vlogo ženitovanjska pogača, in slovesno spremljanje neveste na ženinov dom. Zvezo pa tudi, kakšen praznoveren pomen je imelo izprva vriskanje, hrumeča godba in streljanje pri poročnih slovesnostih. Eno lastnost po pravici tuji zgodovinec posebno poudarja pri našem ljudstvu, to je ljubezen do svojih starodavnih navad, do rodne zemlje, do petja in svojega jezika. Ta žilava vztrajnost, ki se ni podvrgla tujemu vplivu, ampak zvesto čuvala očetovsko dedščino, je ohranila naš narod sredi mnogih bojev srednjega veka.

SLOVENSKO STAVBENO PODJETJE

A. S. V. L.

A. STOKA & V. LOJK
T. KONSTRUKTORJA

Pisarna: LOPE DE VEGA No. 3136
Buenos Aires
Tel. 50-4300 Prv. 54-2756 Part.

Plane, Ekonomične betonske kalkule, Običajne tramitacije, Firma, Ob. Sanitarias itd. — Za zidanje, povečanje, in popravilo hiš v mestu in deželi z takojšnjim in več časnim plačevanjem v komodnih mesečnih obrokih, manjših kot najemina katero plačujete sedaj.

MATERIJALI IN DELO
PROVOSTNO.

Plane in preračune brezplačno.

OBISČITE NASO PISARNO.

VELIKI ZAVOD "RAMOS MEJIA"

MODERNI PROTIVENERGIČEN PRIPOMOČEK

BLENORAGIA aguda, napačno zdravljenja

Naš način zdravljenja popoln in brez bolečin

KRI, LUBS IN KOŽA: Lišaj, Izpadanje las ženske, PLJUČNE, SRČNE.

SPOLNA SLABOST: se opomore po načinu Prof. Fürbringerja.

REUMATIZEM že zastarel

ZELODEC: Kislina, Napetje in Rana

HEMOROIDE IN POVPARNEJE ŽIL brez operacije

GELO, NOS IN UŠESA: Divje meso, Vnetje in oglušnost

POPOLNO OZDRAVLJENJE \$ 30.— — PLACEVANJE PO \$ 5.—

ANALIZE BREZPLAČNO. — Naša priznana Klinika z 20 letnim delovanjem, je upravljana po SPOSOBNIH SPECIJALISTIH.

GOVORI SE SLOVENSKO

Sprejema od 9 do 21 ure — ob nedeljah od 8 do 12 ure

RIVADAVIA 3070 (PLAZA ONCE)

PRVOVRSTNA KROJAČNICA

"LA ESTRELLA"

ZA JESENSKE IN
ZIMSKE OBLEKE

V ZALOŽI VELIKA IZBIRA
BLAGA ZNAMKE SUPERLAN

Stanislav Maurič

TRELLES 2642 — Buenos Aires

U. T. 59-1232

AKO HOČETE BITI ZDRAVLJENI OD ODGOVORNEGA ZDRAVNIKA

zatecite se k

Dr. A. GODEL

Sprejema se od 9 do 12 in od 15 od 21 ure.

GOVORI SE SLOVENSKO

BARTOLOME MITRE 1676

POZOR!

TRGOVINA ČEVLJEV BELTRAM

Vas podomače postreže.

Če hočete biti elegantno in dobro obuti, posetite to trgovino, imeli boste na razpolago veliko izbero vsakovrstnih čevljev, copat za delo, šport in izlete. — Pridite, pa se boste prepričali!

Se priporoča

Albert Beltram

DONATO ALVAREZ 2288 — BUENOS AIRES

"SLOVENSKI DOM"

Vabi

na prireditve, ki se bo vršila v

NEDELJO 9. AVGUSTA

ob 4 uri popoldne v dvorani XX. Setiembre, ulica Alsina 2832. Polovica čistega dobička je namenjena našim trpečim bratom, ki ječijo in stradajo v robstvu kot vojni vjetniki.

SPORED:

- 1) Petje zborov.
- 2) I. E. Krek: Igra v treh dejanjih:

"TRI SESTRE"

IGRAJO SLEDEČE OSEBE:

Orel Martin Keber
Helena, njegova žena . . . Rozina Nanut
Majda, hči Marija Lakner
Spela, hči Irena Jekše
Ana, hči Vida Kjuder
Anton Lozej Emil
Gabrov France Rado Ličen
Jera, dekla pri Gabrovih . . Silviya Nanut
Berač Bergine Ivan

Režiser: KARL TIŠLAR

Šepetalka: Kati Jekšetova

PO KONČANEM SPOREDU: PLES, SREČKANJE
IN PROSTA ZABAVA

Vse rojakinje in rojake vljudno vabi

ODBOR

Prireditve "Slovenskega doma"

"Slovenski dom" se pripravlja na večje prireditve. Prva taka prireditve se bo vršila v NEDELJO 9. AVGUSTA ob 4 uri popoldne v dvorani alicie ALSINA 2832, na kateri bo na sporedu poleg petja tudi igra tri-dejanka "TRI SESTRE".

Druga večja prireditve se bo vršila v NEDELJO 18. OKTOBRA, tudi ob 4 uri popoldne in sicer v ARMENSKI DVORANI, ulica ACEVEDO 1353.

Prosimo vsa naša društva, da vzamejo to na znanje in ne prirede na te dni svojih zabav.

Pripomnimo, da "Slovenski dom" ne bo imel po 9. avgustu in cel september nobene samostojne prireditve, ker bodo v tem času imele prireditve druge organizacije, pri katerih bo tudi "Slovenski dom" so-odeloval.

Spomin na bazoviške žrtve

Primorski odbor se pripravlja, da letos še posebno dostojno počasti spomin naših bazoviških žrtve, ker so se tem pridružile še druge.

Komemoracija se bo vršila v nedeljo 6. septembra ob 5 uri v "Slovenskem domu". Zapela bosta zbor "Slovenska doma" več priljubljenih pesmi, bodo tudi razni govori in deklamacije.

Razpostavljene bodo slike naših žrtve in kakor vedno okinčene s cvetjem ter vse obdano z žalnimi trakom.

"Slovenski dom" in Primorski odbor bosta na ta način počastila spomin na vse naše žrtve in vabita vse zavedne rojake in rojakinje, da ta dan s svojo prisotnostjo na tej spominski prireditvi počaste vse mučenike našega naroda.

Prireditve "Slovenskega doma" za v pomoč vojnim vjetnikom

"Slovenski dom", oziroma njegovo članstvo je ostalo zvesto svojim načelom ter ni nikdar opustilo ali zanemarilo zveze z domovino. Ves čas se je borilo za naše svete pravice in se potegovalo za naš narod, ki je trpel in še trpi neznosne krivice pod fašistično Italijo in nacistično Nemčijo. "Slovenski dom" se ni udinjal kvarljivim ideologijam, ampak nje-

gova skrb je bila dobrobit članstva, našega izseljenstva in našega naroda v domovini.

In sedaj, ko je zadela poleg že naše zaslužene Primorske ista ali še hujša usoda tudi naše brate in sestre onstran prejšnje meje, v Jugoslaviji, je "Slovenski dom" svojo skrb in delo za našo skupno domovino še povečal. Priredil je prireditve, katere polovica čistega dobička je šlo za pomoč našim vojnim vjetnikom.

Rojaki in rojakinje! Tudi od prireditve, ki se bo vršila v nedeljo 9. avgusta, bo polovica čistega dobička za jugoslovanske vojne vjetnike. Zato je dolžnost vseh, ki imajo kaj srca do teh trpinov, da prireditve posetijo. Posebno smemo pričakovati, da ga ne bo Jugoslovana ali Jugoslovanka, ki se vabilu ne bi odzvali, saj bodo s svojim prispevkom mogoče pomagali svojim lastni krvi, kajti brezdvoma so tu mnogi Jugoslovani, ki imajo svojega brata ali bratranca v vjetništvu. Priporočljivo bi bilo, da bi kdor more prispeval še posebej poleg vstopnine kak znesek v ta namen.

Rojaki in rojakinje! Pridite tedaj na prireditve in pokažite, da imate srce do trpečih bratov, ki so naše krvi!

J. N. O.

Objave Primorskega odbora

Da zamore ostati naša Primorska tudi po končani vojni pod Italijo, če ne bodo znali naši zastopniki na mirovni konferenci uveljaviti naših pravic do nje, smo že večkrat omenili. Pisali smo, da sega po naših krajih tudi takozvana "Italia Libre", katera je antifašistična in ji načeluje grof Sforza.

Ta grof Sforza odločno zahteva, da morajo dosedanje meje Italije ostati nedotaknjene, to bi se reklo, da mora ostati naša Primorska še nadalje pod Italijo. In da to doseže, bo on, oziroma bodoča Italija napela vse moči, kar bi ji tudi ne bilo težko doseči, ker ima Sforza zavezniki dobre zveze. V avgustu se ima baje vršiti v Montevideu zborovanje "Italia Libre", kamor bo prispel tudi Sforza, ki bo gotovo v tem smislu govoril.

Zato pa je naša dolžnost, da našo slovensko Primorsko zagotovimo sebi. Pomniti moramo, da je za nas malo razlike, je na vladi v Italiji fašist ali antifašist, Italijan ostane Italijan in pod Italijo se nam ne obeta nič dobrega, ne v narodnem, ne v gospodarskem oziru.

Zavedajoč se resnosti, ki jo za nas predstavlja mirovna konferenca in poznavajoč lokavost in hinavščino Italije, je Primorski Odbor sklenil, pripravljati že sedaj vse potrebno, da se omogoči in olajša našim zastopnikom na mirovni konferenci njih teško delo. Poslati konferenci namreč, ko bo zasedala, brzojave s podpisi vseh Slovencev in Hrvatov iz Primorskega, ki se izjavijo, da

nočejo več naprej ostati pod Italijo, ampak, da hočejo, da se naši kraji vključijo v meje velike in demokratične Jugoslavije.

Na ta način se je potom Jugoslovanskega Narodnega Odbora, na konferencah po prvi svetovni vojni, rešila skoro cela Dalmacija in skoro vsi otoki na Jadranu. Tako, upamo, se bo zgodilo tudi sedaj. Zato pa se moramo pripraviti mi, ki smo v svobodi, in čeprav nas je v izseljenstvu malo, lahko svoji zasluženi domovini veliko pomagamo in jo z našim pravičnim postopanjem tudi rešimo.

Na ta način bomo rešili propada naše slovenske kraje in uveljavili zamisel velikih slovanskih mož — Od Urala do Triglava, Krkonošev do Balkana.

Zato Primorci in Primorke, pomagajte Primorskemu Odboru pri njegovem delu za osvoboditev naše lepe Primorske.

Pod jarmom suženjskim zdaj hropi, naš narod mili gine, krvavi,

pomoči prosí proste še ljudi,

ko hrepeneče si nazaj želi

miru, svobode zlate svetlih dni.

Naši igralci

Vsa naša društva poleg petja dajejo na oder tudi igre. Pri vseh društvih se opaža, da igrajo vedno eni in isti igralci. Razumljivo je, da so to najboljše, kar jih zmore društvo. Je pa to tudi popolnoma pravilno, kajti igro je treba dati na oder kolikor mogoče dobro. Toda nobeno naših društev nima dovolj dobrih igralcev. Posebno kadar je posta-iti na oder kako večjo igro nastanejo težave. Da bi se tej nepriliki opomoglo, bi morala društva skrbeti za igralski naraščanj.

Te mlade moči bi bilo treba pomalem uvajati v igre, začeti z malimi vlogami, nakar bi se ji mmoglo postopoma in po zmognosti zaupati večje.

Da je nujno potrebno imeti vedno na razpolago igralce, tako potrebo je občutilo že vsako društvo. Igralec, ki bi imel nastopati v igri zbolí, iz kakega vzroka vloge ne sprejme, ali je odpoklican ter mora daleč v notranjost na delo. Tedaj je društvo v zelo težkem položaju, kako najti primerneza namestnika. In če kako društvo nima dovolj sposobnih igralskih moči, mora igro odpovedati. Tak slučaj bi se skoro dogodil Slovenskemu domu, če ne bi imel dovolj sposobnih igralcev.

Avzug Dečman, ki bi imel v igri "Cigani", predstavljati ječarja Brenka, je moral nenadoma daleč v provinco na delo. Bližala se je dan prireditve a Dečmana še vedno ni bilo nazaj in je bila tudi stvar negotova kdaj pride. Slovenski dom je moral tedaj v zadnjem trenutku misliti na drugega igralca. Toda kdo se bo zadnje dneve toliko mučil s tako težko vlogo kakor je bila Brenkova in vlogu sprejel, nazadnje pa še celo igral ne? Kaj takega bi zamogel napraviti samo zaveden in po-žrtvovalen član. In to je storil Mirko Peljhan. Sprejel je vlogo in jo tudi imenitno izvršil. Seveda gre za sluga poleg njegovi društveni požrtvovalnosti tudi njegovi igralski sposobnosti. Žal, da je s kupletom začel šele z zadnjo vajo, ker bi drugače bil njegov uspeh še sijajnejši.

Da ne bi tedaj prihajala društva v zadrego radi igralcev, bi bilo režiserjem svetovati, da si zagotove igralske moči na ta način, da začno uvajati v igre mlajše diletante, ki so mnogi sposobni in imajo najboljšo voljo do igranja.

Brezdvoma je to mnenje pametno ter bi se na ta način tudi razbremenilo stare igralce, v kolikor bi bilo seveda to mogoče.

Velika prireditve Vseslovanskega udruženja

Vseslovansko udruženje v Argentini bo priredilo na SOBOTO 15. AVGUSTA zvečer, na dan vseslovanskega shoda veliko prireditve v dvorani "PARQUE ROMANO".

Odbor pričakuje, da bodo vsa društva in organizacije storile svojo dolžnost ter omogočile odboru, da bo ta prva vseslovanska prireditve res nekaj veličastnega in bo tako tudi omogočila, da bo Prvi vseslovanski shod v Argentini dobro vspel. COMITE PRO UNIDAD DE LOS ESCLAVOS EN LA ARGENTINA

Mármol 629 - Bs. Aires

Slov. Babica

FILOMENA BENES-BILKOVA

Diplomirana na Univerzi v Pragi in v Buenos Airesu
Ordinira od 9 zjut. do 9 zvečer

LIMA 1217 — BUENOS AIRES
U. T. 23 - Buen Orden 3389

Dr. LUIS RAZUMNEY

KIRURGIČNI ZOBOZDRAVNIK

DIATERMIA — ELECTROCIRUJIA

Sprejema vse dni od 14 do 20 ure.

SEGUEOLA 1848 — U. T. 67-3961 — BUENOS AIRES

SLJIVOVICA

ZGANJE

PELINKOVEC

VERMUT

KIS

Zlatko Badel

Avenida Maipú 3146-50 Olivos F.C.C.A.

U. T. Olivos (741) - 1304

Slovenski stavbenik

Za načrte, betonske preračune in Firmo,

obrnite se do tehničnega konstruktorja
FRANCA KLANJSEK

Av. Francisco BEIRO 5329-31
Villa Devoto U. T. 50 - 0277

ZOBOZDRAVNIKA

DRA. SAMOILOVIC

de Falicov in

DR. FELIKS FALICOV

Sprejemata od 10 do 12 in od 15—20 ure.

DONATO ALVAREZ 2181
U. T. 59 - 1723

Krojačnica 'Gorica'

Franc Leban

WARNES 2191 Bs. Aires
Nasproti postaje La Paternal

PERRAMUS SUKUNJO OBLEKO

dobite na veliko izbiro iz najfinejšega blaga.

CENE ZMERNE — DELO PRVOVRSTNO

Krojačnica

LEOPOLD UŠAJ

GARMENDIA 4947

La Paternal Buenos Aires

KLINIKA ZA VSE BOLEZNI

Za venerične bolezni, spolne bolezni, bolezni krvi, splošno slabost. razpolaga klinika s posebnim konzultorijem, kateri se nahaja pod vodstvom poznane specialista za navedene bolezni Dr. A. AZAGUIRRE.

Imamo zdravnike specialiste za bolezni na pljučah, obistih, jetrah, želodcu, živčevju, glavobol in revma zem.

Ženske bolezni.

Analizacije krvi, vode itd. so izvršene po Profesorju Narodne Univerze v Buenos Airesu Dr. I. Raffo.

RAYOS X, DIATERMIA in ELEKTRIČNO ZDRAVLEJNJE.

Zdravniški pregled \$ 3.—

Sprejemamo: od 9—12; pop. od 15—21. — Ob nedeljah in praznikih od 9—12.

GOVORI SE SLOVENSKI

SUIPACHA 28

(1 kvadro od Av. de Mayo v višini 200)

SLOVENSKI LIST

Izdajata: "SLOVENSKI DOM" in KONSORCIJ

Cerkveni vestnik

2. avgusta: Maša na Paternalu za starše Kodirč.

Pri sv. Rozi za Katarino Jermol. Molitve na Paternalu.

9. avgusta: Maša na Avellanedi za starše Gomboc.

Molitve na Paternalu.

Krst

Krščen je bil na Paternalu Viktor Troha.

Misijon

Misijon se je vršil na Paternalu. Vdeležba je bila srednja. Naši rojaki so se pa na žalost kaj malo pozanimali za ta dogodek. V skrbi za telesne potrebe premnogi popolnoma pozabljajo, da imajo tudi dušo.

Dekliški kongres

Opozarjam tudi naše mladenke, da naj ne prezro pomembnega dogodka, ki bo zbral stotisoč deklet na zborovanjih v dnevi od 20. do 23. avgusta.

Pozanimajte se v bližnjih cerkvah! Preskrbite si kongresni znak! Obenem pa naj opozarim na veliko potrebo, da bi se ustanovil dekliški krožek za naše mladenke, kjer bi dobile prava navodila velikih nalog, ki jih čakajo in bi se prav pripravljale na svojo bodočo srečo, o kateri vse sanjajo, pa se premnoge zanjo povsem narobe pripravijo.

ZGODBA DANAŠNJIH DNI

Jožef Mohorovičič, nekje iz Istre doma, je odšel lansko leto iz Jugoslavije obenem s svojo ženo. Ustavila sta se v Capetownu, Južna Afrika, skupaj z drugimi Jugoslavi.

ki so šli v svet po porazu svoje države. Ko so drugi nadaljevali pot proti Ameriki, sta morala Mohorovičiča ostati tam, ker nista dobila potnih listov. Stvar se je vlekla do letos in šele v drugi polovici meseca marca je Jožef prispel v Ameriko.

Na potovanju ni bilo brez dogodb. Na kratko povedano, njegova ladja je bila torpedirana in Jožef je bil ranjen. Zdravil se je na nekem otoku Zapadne Indije. Potem je nadaljeval potovanje in srečno došel v Ameriko.

Njegova žena ni mogla odpotovati z njim iz Capetowna, kar je obema povzročalo žalost. Ko je pa torpedo zadel Jožefovo ladjo, je mož hvalil Boga, da ni bila v tisti uri žena poleg njega. Vendar ga je skrbelo kaj je z ženo, zakaj vedel je, da je imela odpotovati kmalu za njim in poleg tega se je bližal čas za "vesel dogodek". Ko je Jožef prišel v Ameriko, ni bilo o ženi nobenega glasu.

V sredo zjutraj, 1. aprila je prinesel neki newyorški list novico, da so našli v nekem rešilnem čolnu blizu ameriške obale nekaj ljudi, ki so se bili rešili z neke torpedirane ladje. Med rugimi je bila v čolnu tudi neznana žena z novorojenčkom poleg sebe. Krepak deček je bil novorojenček. Jožef Mohorovičič je zvedel za to novico in je začel nekaj slutiti. Nestrpno je čakal poročil.

Res je kmalu prišel glas iz Norfolk, da je tam v bolnišnici žena in z njo novorojenček. In zraven je stalo, da je bila tudi ladja, ki je Jožefova žena na njej potovala torpedirana blizu ameriške obale.

Mohorovičič se je za omenjeno ženo z detetom pozanimal, ker je bil skoro gotov, da ta ne more biti druga kot njegova žena. Res je pre-

jel kmalu sporočilo, da je rešena ženska njegova žena.

Danes že živijo vsi skupaj, srečni in zadovoljni. Le skrb za domače, ki trpe pomanjkanje in preganjanje jima greni življenje.

Mohorovičič je bil pridelen ministrstvu vnanjih zadev in bo sedaj uposlen pri jugoslovanski vladi v izgnanstvu.

KAKO SO NA FRANCO-SKEM NEKOČ KAZNOVALI ŠPEKULANTE

Na Francoskem so za vlade Ludvika XI. leta 1481 znali prijeti špekulante z vsakdanjimi potrebščinami ljudstva. Poglejmo si tale lep zgled:

V tem času je bil na vratih vseh trgovcev oglas sledeče vsebine: Vsak, ki se drzne mešati kamne v surovo maslo, da bi bilo težje, ali kdor noče prodati surovega masla, čeprav ga ima in ga zadržuje, bo javno postavljen na sramotilni oder; Sredi trga bo postavljen na sramotilni oder; surovo maslo mu bo v velikih kepar na glavo poveženo. Tako bo moral čakati tako dolgo, dokler se mu v veselje in zabavo gledalec ne bo vse maslo na glavi raztopilo. Kamne, ki jih je med maslo pomešal, bo moral gledati pred nogami. Če solnce ne bo dovolj močno, bo obsojeni v veliko javno dvorano na sramotilni oder postavljen. Vloga solnea bo imel velik, nalašč za to pripravljen ogenj; ljudstvo bo povabljen, da prisostvuje tej igri. 4

Skupih in nonarejevalec surovega masla Barthelemy v mestu St. Sulpice Les Champs je resnično moral prestati to kazen. Od vseh strani so pridrli ljudje in se mu posmehovali. Psi so lizali maslo, ki mu je prišlo iz glave. Učinek te kazni je bil tako

velik, da je nikdar ni bilo treba več uporabiti.

Podobne ali pa še hujše kazni bi bilo potrebno upeljati tudi proti sedanjim špekulantom z neobhodnimi potrebščinami.

ZAKAJ JE HITLERJEV PORAZ GOTOV

Med drugimi razlogi je rečeno, da Nemčiji zelo primanjkuje vojaštva.

Sedem vzrokov je, zakaj bo Hitler poražen. Ti vzroki so:

1. Mornariška sila zaveznikov je vsak dan močnejša.

2. Naravni viri Amerike so neizčrpni.

3. Nemčija se bori proti največji zvezi držav.

4. Sovražstvo proti nacijskemu zatiranju narašča z vsakim dnem. Jugoslavi, Francozi, Holanci, Čehi, Belgijci, Norežani, Poljaki in Danci kažejo s sabotažo, da ne bodo nikdar sprejeli nacijskega jarma.

5. Nemčiji zelo primanjkuje vojakov. V Nemčijo so poslani slovenski delavci, medtem ko na ruski fronti z vsakim dnem pade več Nemcev.

6. Hitler obsodi na smrt vsakega Nemca, ki se spomni na strašne dni iz leta 1918. Nemčija ni združena; Rusija pa ima 200 milijonov ljudi, ki diha isto sapo in v isti želji — da je Hitler poražen.

7. Vse človeštvo se bori proti Nemčiji.

MLADIH MOŽ NI V NEMCIJI

Kar je sedaj v Nemčiji še mladih moških, so samo tuji delavci, kajti vsi moški so na frontah. Družabni položaj je vsled tega postal tako zelo resen, da je naložena smrtna kazen za mlado arijsko ženo, ki bi omadeževala čistost nemške krvi.

Menda bo pa smrtna kazen malo pomagala, kajti današnji režim v Nemčiji je tako pokvaril mladino, da ženska ne bo hotela ostati brez moškega.

Starejši ljudje pa smatrajo tujce za "roparje živeža in dela". Na tržiščih pride pogosto do velikih pretepov, ki imajo tudi usodne posledice.

MORJE DAJE TRUPLA

Kot pravi poročilo iz St. Johns, je morje vrglo na suho trupla osmih ameriških mornarjev, ki so izgubili življenje, ko sta se na južni obali Nove Fundlandije razbila rušilec Truxton in tovorni parnik Pollux. Tedaj je utonilo 189 mornarjev.

JUGOSLOVANSKA RADIO URA

Opozarjamo naše rojake in rojakinje, ki poslušajo jugoslovansko uro, da prenos te ure od sobote 6. junija ni več zvečer, ampak je ob 3 uri do 3.30 popoldne na postaji Prieto.

Vzemite torej to na znanje ter poslušajte še nadalje ta prenos.

Slovenska babica

dipl. v Pragi in Bs. Airesu, z večletno prakso v praški porodnišnici ter v tuk. bolnici "Rawson", se priporoča vsem Slovenkam. Sprejema penzionistke iz mesta in z dežele v popolno oskrbo. Cene izredno nizke. Postrežba prvovrstna.

ANA CHRPOVA

ENTRE RIOS 621
U. T. 38, Mayo 8182

KNEZ SEREBRJANI

ROMAN IZ ČASOV IVANA GROZNEGA

Nadaljevanje 13

Naenkrat začuje Maljuta za sabo: "Stoj, Grigorij Lukjanič!"

Serebrjani je bil že za Maljuto. Stari vodovozni konj ga ni pustil na cedilu.

"Stoj, Maljuta!" je ponovil Serebrjani. Dohitel je Skuratova in ga udaril s svojo roko po obrazu.

Silen je bil udarec Nikite Romanoviča. Zaušnica se je razlegla kakor strel iz puške; zabučal je širni gozd in listje se je usulo z dreves; zver se je poskrila po grmovju. Iz dupel so priletele debelooke sove; in mušiki, ki so daleč odtod lupili lubje, so se spogledali in rekli strmeč:

"Čuj, kako je tresnilo. Morda se je polomil stari dob nad Nečisto lužo?"

Maljuta se je zvalil s sedla. Ubogi stari konj Nikite Romanoviča se je spotaknil, se prevalil in izdihnil.

"Maljuta!" je kriknil knez, ko je planil na noge. "Grizljaja lotil si se prevelikega. Pazi, ker z grizljajem tem se zadaviš."

In potegnil je Maljuto sabljo iz nožnice in zamahnil, da mu razkolje črepinjo.

Tedaj pa je nenadoma druga sablja zaživžgala knezu nad glavo. Matvej Homjak je priskočil svojemu gospodarju na pomoč. Vnel se je boj med Homjakom in Serebrjanom. Opričniki so z golimi sabljami planili na kneza, a drevje in grmovje ga je obvarovalo, da ga niso popolnoma obkolili.

"Ej", si je mislil knez, odbijajoč udarec, "treba bo žrtvovati življenje, ne da bi rešil carjeviča. Daj Bog, da bi vztrajal vsaj pol ure, morda pride odkod pomoč."

Komaj je bil to pomislil, že se je rezek živžig razlegel po gozdu. Odgovorili so mu glasni kriki. Eden izmed opričnikov je že zamahnil s sabljo nad knezom, a padel je z razbito lobanjo in nad njegovim truplom se je pokazal Vanjuha Prsten, mahaje s krvavim čekanom. Ta hip so se razbojniki kot tolpa volkov vrgli nad sluge Maljute in začelo se je klanje. Maljuta je hotel s svojci skupno navaliti na sovražnika, a ni imel kje vzeti zaleta, povsod je bil gozd in goščava. Mnogi so padali, drugi pa so se kmalu zavedli in so s krikom: "hoj — da!" začeli

teptati razbojniško tolpo. Sam Prsten je bil ranjen v roko in je že slabeje pobijal s čekanom, ko se je v gozdu razlegel nov živžig.

"Stojte skupaj, dečki!" je zakričal Prsten, "ded Koršun gre na pomoč!"

In ni še izgovoril, že je udaril Koršun s svojim oddekom na opričnike in vnel se je med njimi velik in krvav boj.

Težko se je bilo braniti jezdecem v gozdu proti pešcem. Konji so se vzpenjali, padali nazaj in mečkali pod sabo jezdec. Opričniki so se obupno borili. Homjakova sablja je živžigala kakor vihar in se mu lesketala nad glavo kakor blisk.

Naenkrat se je sredi boja začelo omahovanje. Medvedji Mitka je vrtal skozi gnečo in je šel naravnost na Homjaka, mlatec brez razločka tuje in svoje. Mitka je spoznal roparja svoje neveste. Dvignil je z obema rokama gorjačo in mahnil po svojem sovražniku. Homjak se je odmaknil in kol je padel po glavi konju; konj se je zvalil mrtev, gorjača se je zlomila.

"Čakaj!" je rekel Mitka in se zavalil na Homjaka, "sedaj mi ne uideš!"

Bitka se je končala. Ni se bilo več s kom biti; vsi opričniki so ležali mrtvi, samo Maljuta se je rešil na svojem urnem habardineu.

Razbojniki so pričeli šteti in marsikoga niso našli. Tudi pri njih je bilo dosti izgub.

"Glej", je rekel Prsten, stopivši k Serebrjanemu in otirajoč si pot z obraza, "glej, bojar, kje smo se našli!"

Ko so se bili prikazali prvi razbojniki, je Serebrjani skočil k carjeviču in odpeljal njegovega konja v stran. Carjevič je bil privezan k sedlu. Serebrjani je s sabljo prerazal vrvi, pomagaj carjeviču s konja in snel robeč, s katerim je imel carjevič zavezana usta. Ves čas boja knez ni šel od njega in ga je čul s svojim telesom.

"Carjevič", mu je rekel, videč, da so mladeči pričeli ropati mrtve in loviti ubegle konje, "boj je končan, vsi tvoji sovražniki so padli, samo Maljuta je utekel, a mislim, da mu bo slaba predla, ko ga veli car pokiskati!"

Ob carjevičevem imenu se je Prsten umaknil nazaj.

"Kaj?" je rekel, "to je sam carjevič? Sin gosudarjev? Le poglej, za

koga nam je Bog dal zastaviti roke! Le poglej, koga so ti psi peljali zvezanega!"

In ataman je padel! Ivanu Ivanoviču k nogam.

Vest o njegovi prisotnosti se je hipoma raznesla med razbojniki. Vsi so nehali preiskovati žepa ubitih in se prišli pokloniti carjeviču.

"Hvala vam, dobri ljudje!" je rekel carjevič prijazno, brez svoje navadne oholosti; "bodite, kar že ste, zahvaljujem vas."

"Ni za kaj, gosudar!" je odgovoril Prsten; "ko bi bil vedel, da te be peljejo, bi ne bil pripeljal s sabo štirideset junakov, ampak dve sto. Potem bi nam ne bil ušel ta Skurutič; ujeli bi ga bili živega in bi ga vpriči tebe potegnili na vejo. Sicer pa imamo menda njegovega konjarja, to je moj stari znanec, in če rib ni, je tudi rak riba! Hej, dečko, ali ga držiš?"

"Držim!", je odgovoril Mitka, ležeč na trebuhu in držeč pod sabo svojo žrtev.

"Daj ga sem! ne boj se, da ti uide! A vi, mladeči, pripravite ogenj za zaslavljanje in pripravite vrvi!"

Mitka je vstal. Izpod njega se je dvignil močan dečak; toda komaj se je z obličjem obrnil proti razbojnikom, so vsi zakričali strmeč: "Hlopk!" se je oglasilo od vseh strani; "to je Hlopk! Da, to je Hlopk! — Hloпка je potlačil namesto opričnika!"

Mitka je strmel z odprtimi usti. Hloпка je komaj dihal.

"Viš ga", je slednjič izpregovoril Mitka, "potemtakem sem pa tebe pritislil? Zakaj pa nisi ust odprl?"

"Kako naj govorim, če mi pa na goltaneu sedi, zavalé zavaljeno. Uh, ti!"

"Kako pa da si se zavalil pod me?"

"Kako, kako? Ko si, medved, konja udaril po glavi, se je jezdec zvalil name, ti, tepec, pa name namesto nanj, ala, potem pa od samega veselja kar daviti človeka po neumnosti."

"Eh!" je rekel Mitka, "ta je pa lepa!" in se je popraskal za ušesom.

Razbojniki so se krohotali. Sam carjevič se je nasmejal. Homjaka niso mogli najti nikjer.

"Nič ne pomaga", je rekel Prsten. "Že se ni prišla njegova ura, škoda, prav res! No, pa drugič, če

Bog da. A sedaj dovoli, gosudar, da te z mladei spremimo do ceste. Res je sicer, da nisem tega vreden in da bi se meni, zanikarnežu, niti ne spodobilo, govoriti s tvojo milostjo, a kaj hočemo. Brez mene ne najdeš odtod!"

"No, mladei", je nadaljeval Prsten, "pripravite se braniti njega carsko milost. Ti, bojar," je rekel Serebrjanemu, "sedi na tega konja, jaz pa vzamem kar tegale. Tebi, ded Koršun, bo boljše iti peš, tebi, Mitka, pa še kar."

"Kaj še!" je rekel Mitka in se prijel za grivo konja, ki je kar omahnil v stran, "tudi jaz bom sedel."

Hotel je vtakniti nogo v streme, pa ga ni mogel najti, zato se je zvalil kar na trebuh na konja in je dirjal tako nekaj sežnjeve daleč, nazadnje pa se je vendar ustanovil v sedlu.

"Juhej!" je kričal, otepajoč z nogami in komolci.

Vse krdelo je obkolilo carjeviča in stopilo iz gozda.

Ko se je nazadnje pokazalo polje in so se v daljavi zalesketale strehe Aleksandrove Slobode, se je Prsten ustavil.

"Gosudar", je rekel in skočil s konja; "tu gre tvoja pot. Sloboda se že vidi. Ne spodobi se nam, da bi še dalje ostali pri tvoji carski milosti. Razen tega se tam na cesti dviga prah. Menda so vojaki. Odpušti, gosudar, proti naši volji je dal Bog, da smo se srečali."

"Čakaj, dečko!" je rekel carjevič, ki se je po minuli nevarnosti pričel vračati k svojemu prejšnjemu vedenju. "Čakaj, dečko! Povej mi najprej, kakšnega bojarskega rodu pa si, da nosiš pozlačeno suknjo?"

"Gosudar!" je skromno odgovoril Prsten. "Tu nas je mnogo bojarjev brez imena, brez priimka, mnogo knezov brez rodu, brez pokolenja. Nosimo, kar nam Bog da."

"Ali pa tudi več", je strogo nadaljeval carjevič. "da postavljajo za take kneze, kot si ti, visoke odre na trgu in da nisi vreden svoje suknje? Če bi mi ne bil danes napravil usluge, bi naročil tistimle voljakom, naj vas vse povežejo in odpeljejo v Slobodo. A zaradi tvoje današnje usluge ti odpuščam tvoje prejšnje razbojništvo in izpregovorim tudi pri batjuški carju besedo zate, če se mu pokoriš."

"Zahvaljujem se ti za prijaznost, gosudar, lepo se ti zahvaljujem; samo da še ni moj čas, podvreči se carju. Težki so moji grehi pred Bogom, velika je moja krivda pred gosudarjem; težko bi mi odpustil batjuška car in če bi mi tudi odpustil, ne morem zapustiti tovarišev."

"Kaj?" se je začudil carjevič; "ti nočeš opustiti razbojništva, ko ti jaz sam obljubujem priprošnjo? Menda te ropanje po cestah boljše redi kot pošteno življenje?"

Prsten si je pogladil črno brado, se lokavo zasmejal in pokazal dve vrsti lepih, belih zob, tako da je bilo njegovo zagorelo lice videti še temnejše.

"Gosudar!" je rekel; "ščuka je zato v morju, da karas ne dremlje. Nisem navajen niti vojaškega življenja niti trgovskega. Odpusti, gosudar! Tamle se že bliža prah k nam. Čas se je umakniti. Riba išče, kje je najgloblje, mi pa, kje je najvarneje."

In Prsten je izginil v grmovju, vodeč konja za sabo. Razbojniki so drug za drugim izginili med drevjem, carjevič pa je odjahal s Serebrjanom proti Slobodi. Kmalu sta se srečala z oddekom jezdecov, ki ga je vodil Boris Godunov.

Kaj je delal car ves ta čas? Poslušajmo, kaj pripoveduje pesem in kako izraža narodno umevanje tiste dobe:

Čujte, kaj pravi car Ivan Grozni: "Ah, vi ste tepeci, knezi, bojarji, črne si halje nadenite,

da gremo v cerkev k jutranji maši moliti za dušo mojega sina."

In obstrmeli vsi so bojarji — črne so halje brž si nadeli, v cerkev šli s carjem v jutranji dobi za carjeviča dušo pomoliti.

Pa pride Nikita Romanovič tudi, naglo obleče si pisano suknjo, pa carjeviča vodi za roko in mu za vrati stati veleva.

Čujte, kaj krične car Ivan Grozni: "Nikita, vedi, da si lopov,

v oči me zbadaš s pestro obleko. Padla je zvezda z visokega neba, sveča voščena je ngasila,

ni ga več sina, ni carjeviča."

Čujte, kaj pravi bojar Nikita: "Ah, zaslepljen si, car, pravoslavni. Kaj bi za njega dušo molili,

Boga hvalimo, da nam živi še."

In carjeviča prime za roko, za belo roko, v cerkev ga vodi.

(Nadaljevanje)